

Nijolė Miliauskaitė

tolimoj tavo tėviškėj
išblukusioj
senuos karinių
žemėlapiuos

didžiulis baltas
senoviškas balionas neša mus per sapną
virš tamsių miškų, virš pievų ir laukų
virš upės
su mėnulio kaukole per patį vidurį

apšasi randai
miškuos
apleisti kapai ir nykstanti
tarmė miestelių
sienos
griūvantys stulpai, pakelėse

kitoj upės pusėj
tebelaksto
tavo žaidimų draugai

buvai toks tylus vaikas

tavo tėviškėj
tebeteka Nemunas

aukšti aukšti krantai
gilūs vandenai

kaip tavo
balsas

medinis siuvinėjimo lankelis
su neužbaigtu rankdarbiu
kraitelė siūlų, įsmeigta į drobę adata
šviesi galva, palinkus
virš to lankelio
slaptas džiaugsmas, susitikus
akims, tau skruostus išmuša, nejaugi

tavo rankos, tokios baltos
tada mokėję būtų, ko tik prireikė: privirti
pilnus katilus maisto, sukilelis, aprišti
žaidas, slaugyt karščiuojantį
pagusti

vandens paduoti mirštančiam

motinos, našlės, seserys, sužadėtinės
juodom gedulo sukniom

stovi grupelėmis
sėdi prie mažų staliukų
laikydamos rankoj maldaknygę
ar dainyną

ant krūtinės
matinis oksiduoto metalo kryželis

sukilimui
atidavė viską

motinos, našlės, seserys, sužadėtinės
juodom gedulo sukniom
žvelgia į mus
fotografijose

iš 1861–1863 metų

žinau tokią vietą, kur pėda
perbraukus smėlį
smėlis gailiai dejuoja
lyg verktų

kartais
pasirodo ten moteris, juodu apdaru, tuščiom
išverktom akim

vėjas neša ją smėliais, lyg neštų
debesies šešėlį

ten buvo mirties stovykla, per Didįjį karą

vasara, uždaryta apytamsiam podėly
užrakinta, devyniais užraktais
užrašyta, ant popieriaus langučiais
skubia rašysena, sakytum, vištos koja

nuo pirmo
lig paskutinio puslapio, degančiais skruostais
skačiau tavo knygą, mokiausi
lotyniškų pavadinimų

kas auga
žydi ir duoda vaisių, taip džiugina širdį
norėčiau
kartu su tavim suspėti

visur, bet negaliu, per greitai
tu bėgi, ir dar juokiesi
pražiopsojau vingiorykštę – ji nužydėjo
nerandu sedulos, nei juodauogio šėivamedžio

tu miegi jau, tamsiam mano podėly
suslepta stiklainiuose ir buteliuose ant lentynų
sudžiovinta, šiugždi medžiaginiuos maišelius
peteliškė! ir kaip ji čia atsirado?
lyg prašmatni metalinė sagtis
kuria susegu tavo burtazodžių knygą
storą, kvepiančią oda, smilkalais ir senove
ranka išpašytom pirmosiom raidėm

niekas nelaukė tavęs
nepasitiko
neatpažino iš veido

naujas
miestas, be legendų, be praeities
be stebuklingo paveikslo

be širdies

naujos kapinės, vėjas nešioja
dulkių debesis, karšta, nėr medžių, kur duotų
gailestingą pavėsį
laktišką
neatskrenda čia vakarais
ir nesuokia
guosdama mus

laikini
žmonės, negimė čia ir neaugo

vaike, žaidžiantis šiukšlyne
prie garažų
aukštos tvoros, kokia šalta, kokia nežmoniška
pašvaistė
virš galvos

kuo vardu
ar turi namus, bet tu
tyli
tikėtai nubėgi (verkdamas) tolyn į tamsą

Sielos labirintas. 1999 m.

Kairėje: akimirka iš spektaklio „Emilija Pliaterytė — Lietuvaite karžygė“. Istorikas — R. Bobina; Emilija — L. Laurinkienė; jos draugė — D. Kamarauskaitė. Spektaklį pastatė Los Angeles Dramos sambūris 2004 m. balandžio 17 d. Šv. Kazimiero parapijos salėje, Los Angeles, Calif. Režisavo Olita Dautartaitė. Dešinėje: aktorai po spektaklio „Emilija Pliaterytė — Lietuvaite karžygė“. Pirmoji iš dešinės — rež. Olita Dautartaitė.

Knyga pasirodė pačiu laiku

EDMUNDAS SIMANAITIS

Knygos autorė Emilija Liegutė surinko gausią medžiagą apie 1831 metų sukilimo heroję grafaite Emiliją Pliaterytę ir, papildė savo pasakojimą taip, kaip jai „diktavo žinios, nuojauta, vaizduotė“ (218 p.). Apie tai kalba pati rašytoja. Skorpionas – zodiako ženklas lėmęs grafaitei „sudėtingą ir tragišką likimą“ – „Meniškos sielos, savi-graužos kankinamų, nuolatos savimi nepatenkintų žmonių lemties ženklas. Jie trokšta žygdarbių, išskirtinio dėmesio (...) tačiau gal šis egocentriškas ir yra varomoji jėga, skatinanti skorpionus įprasmiti save? Gal nepasitenkinimas pilka kasdienybė verčia siekti aukštų idealų? O gal kilni misija duodama iš aukščiau? Kaip protestas prieš blogį – už laisvę ir žmoniškumą? Galbūt visa tai iš Dievo, iš pačios Visatos?..“ (9 p.) Ši citata apysakos pradžioje parodo išankstinę autorės nusiteikimą nupiešti neeilinės asmenybės portretą.

E. Liegutė pasiima nelengvą uždavinį – pavaizduoti knygos heroję bręstančio sukilimo sąlygomis. Po trečiojo abiejų tautų respublikos padalijimo Lietuva atiteinka Rusijai, išskyrus Sūdus kraštą, kurį prisijungia Prūsija. Sukilėliai, siekiantys nusimesti okupacijos jungą ir atgauti laisvę, niekada nestokoja idealizmo. Autorė sutelkia dėmesį į Lietuvą. Ji nesima nagrinėti, kodėl ir kokių būdu didelė bei galinga Europos vidurio valstybė nepajėgė apginti savo laisvės, savo žemių ir tapo lengvų stipresnių kaimynių grobiu. Ši tema verta naujo ir gilaus nušvietimo. Istorią yra tokia, kokia yra. Jos nereikia nei gėdytis, nei mėginti ją dailinti.

Pasimokyti iš jos verta ir lietuviams, ir lenkams. Juo labiau, kad išgyvename lužio metų visai Vidurio Europai. Atsiranda visiškai naujos valstybių sambūvio sąlygos, kurias apibrėžia NATO ir Europos Sąjunga. Štai kodėl grafaitei Emilijos Pliaterytės gyvenimo ir kovų istorija mūsų epochoje igauna skambesio ir nūdienos aktualių akcentų.

Pirmiausia, Rusijos imperinės politikos tikslai nepasikeitė. Lietuva turi priklausyti Rusijai, nes ji „nuo amžių rusų

žemė“ (iškonno ruskaja zemlia, rus.). Gali keistis tik imperijos pavadinimas ir valdovo titulas – caras, generalinis kompartijos sekretorius, prezidentas, o politikos tikslai buvo ir išliko iki mūsų dienų tokie patys. Antra, nenuostabu, kad ištisus metus trukusi sumaištis mūsų valstybėje, buvo būtent tos pačios imperinės politikos plataus masto provokacija.

Autorė nuodugniai išstudijavo grafių Pliatierių genealogiją. Tiesą pasakius, giminės genealoginis medis labai palengvintų knygos skaitymą. Grafaitei Emilijai savo bendramžiui baudžiauninkui Antanukui, papriekaištavusiam kodėl ji Lietuvoje kalbanti lenkiškai, atsakė: „Aš – lenkaitė, lietuviškai kalba tik chlopai.“ (53 p.). Vėliau paklaususi guvernanto: „Pone Volfai, aš lietuvi ar lenkė?“, pati sau atsako: „Natione polonus, gente Lituanus“ (Lenkų tautybės, lietuvių kilmės, lot. 77 p.).

Tą patį klausimą apie tautybę ir tėvynę ji uždavė savo globėjai baronienei ir išgirdo tiesų atsakymą: „Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė! Štai kas tavo, ir mano, ir visos garbingos Pliatierių giminės tėvynė“. Ir tada Emilytė pati sau sumurma: „Vadinasi, lietuvaite...“ (102 p.). Lietuviybės temą autorė pletoja per visą apysaką. Štai Vilniuje Emilijos pusbrolis Cezaris atsi-veda pas grafaitei į svečius draugų: kalbininką, istoriką, muzikantą ir tapytoją Juzefą Ignacą Kraševskį, mediką, etnografi, literatą Liudviką Jucevičių, dar du giminaičius iš Pliatierių giminės Jurgį ir Vladislavą. Pobūvio dalyviai pradžioje kalbasi lietuviškai. Jei kas ištaria žodį netaisyklingai, tai Liudvikas pataiso. Šios detalės labai vaizdžiai parodo to meto jaunuomenės savimonę. DLK dvasia buvo gyva.

Jaunoji grafaitei anksti pajuto teisingumo poreikį. Ją sukrėtė rekrūtų sunki dalia ir baudžiauninkų padėtis, kai jie buvo „perkami ar perleidžiami kitam dvarininkui pagal kvitą, kaip gyvuliai“ (65 p.). Emilija anksti pajuto, kad turi gyventi dėl kilnesnio tikslo, kad „peteliškės gyvenimas ne jai...“ (131 p.). Noriai stoja į broliją „Trys kurmiai“, kurios tikrasis

pavadinimas „Laisvė ar mirtis“, o vėliau tampa ryšininke tarp Dinaburgo kariškių ir Vilniaus revoliucionierių. Grafaitei Emilijai Pliaterytė bręsta, ugdoma Adomo Mickevičiaus idėjų. Jos keliai pinasi su kitomis to meto iškiliomis asmenybėmis: poetu Julijum Slovackiu, kompozitoriumi ir pianistu Frederick Šopenu. Dėl sausros – nederliaus metai. Trūksta duonos. Žandarų sauvalė darosi nebeapkendžiama. 1830 m. pabaigoje jaunieji patriotai nekantriai laukia sukilimo pradžios.

Apsakoje plačiai pavaizduotas to meto aukštuomenės gyvenimas, jo nedailinant. Grafaitei patyrė jaudinančią, romantišką meilės istoriją, kuri, deja, baigėsi nelaimingai, ir senyvo generolo nepasisekusias piršlybas. Autorė vaizdingai piešia bajorų ir kaimiečių gyvenimo vaizdus, psichologiškai pagrįsdama apysakos pagrindinės herojos patirtus išgyvenimus ir apsisprendimus. Prasidėjus sukilimui, Emilija suvokia, kad jai tenka Žanos d'Ark vaidmuo Lietuvoje. 1831 m. kovo 29 d. Dusetų bažnyčios šventoriuje, jau nusikirpusi plaukus ir vilkėdama vyriškus drabužius, E. Pliaterytė lietuviškai prabilo į baudžiauninkų būrį: „Laikas atėjo, idant būtumėte tikrai valnais...“ Prasideda sukilėlių kapitonės Emilijos kovų ir sunkios ligos laikotarpis. Knygos autorė kovų aprašymams skiria neproporcingai mažiau dėmesio, negu Emilijos brendimo periodui. Matyt, taip buvo su manyta knyga, o gal ir medžiagos stokota. Bet tai nemenkina apysakos vertės.

Emilijos Liegutės knyga pasirodė labai laiku. Juk ir E. Pliaterytės vadovaujami, 1831 metų ir kunigo Antano Mackevičiaus 1864 metų sukilėliai, 1918 metų Nepriklausomybės kovų savanoriai, 1941 metų Birželio sukilėliai, 1944–1953 metų laisvės kovotojai ir 1988–1990 metų sąjūdinių kovų grūmėsi su tuo pačiu Lietuvos valstybingumo neigėju. Rusijos imperinės politikos tikslai jau keletas šimtmečių tokie patys – Lietuva, o plačiau paėmus, visos trys Baltijos šalys yra „teisėtės“, tačiau laikinai iš nagų ištrūkęs grobis. Ir lygiai taip pat lietuvių tautos siekis visais

imanomais būdais išsivaduoti, iškovoti laisvę buvo ir išliko ne-kintamas.

Emilijos Pliaterytės apsisprendimas tęsti kovą, suvokus, kad sukilimas pralaimėtas, buvo begalė kartų pakartotas Lietuvos partizanų. Visų laikų kovotojų tragizmą geriausiai išreiškia 1941 m. Birželio sukilėlių vyriausybės vadovo Juozo Brazaičio jau sakraliniu tapęs lakoniškas, bet talpus konstatavimas – Vienui vieni. XIX ir XX amžių sukilėliai, partizanai negavo jokios jūntamos paramos iš šalies. Jie visada kovojo vieni vieni, suvokdami tokios kovos ir aukos nenuėjo veltui. Režisieriaus Jono Vaitkaus to paties pavadinimo filmas – sukilėlių ir partizanų kovų tragizmą ir herojiškumą atskleidžia visa skala. Dauguma mūsų šalies piliečių yra vienaip ar kitaip dalyvavę pasipriešinime, Sąjūdyje kiti – tų įvykių liudytojai. Kovo perimamumo vaisiai akivaizdūs – Lietuva tapo NATO ir Europos Sąjungos nare.

E. Liegutės apysaka – puikus pilietiško pavyzdys, paneigiantis nūnai populiariną teiginį, neva patriotizmas ir menas prasilenkiantys dalykai.

Apsyaka *Emilija Pliaterytė* puikiai paryškina dar du nepaprastai reikšmingus tėvynės istorijos faktus. Nutautinimo politika buvo vykdoma brutaliai ir visais būdais. Šimet su-kako 140 metų, kai Rusijos imperijos valdžia buvo kategoriškai uždraudusi minėti Lietuvos vardą ir visose valdžios įstaigose kalbėti lietuviškai. Gegužės pradžioje paminėjome ir spaudos draudimo panaikinimo šimtmetį. Tai taip pat tos patios imperinės politikos padariniai ir mūsų tautos pergalės.

Knygos apipavidalinimas iš tiesų bajoriškai puošnus ir skoningas. Autorė išmaningai parinko iliustracijas ir autentiškų tekstų faksimiles, atspindinčias to meto visuomenės gyvenimą. Deja, šie tekstai nėra tik knygos puošmena. Skaitytojui, kuris dėmesingai skaito knygą, seka aprašomus įvykius ir randa neišverstus sunkiai įskaitomus dokumentus, o juo labiau ir pačios Emilijos Pliaterytės ranka rašytus (193 p.), teisėtai smalsauja, norėdamas žinoti jų turinį.

Apsyaka apie sukilėlių vadę puiki dovana jaunimui, o ir plačiai visuomenei.

TURINYS

Leidinyje apie Emiliją Pliaterytę.

Vilniuje ir Čikagoje paminėta komp. VI. Jakubėno gimimo 100 metų sukaktis.

Dailininkės fantazijos lankose.

Nauja Los Angeles lietuvių šokių trupė.

Nijolės Miliauskaitės, Rimanto Vanago, Anatolijaus Kairio poezija.

Prisimintas komp. Vladas Jokubėnas

2004 m. gegužės 12 d. Vilnius.

ALEKSANDRA BALČIAUSKIENĖ

Esu labai dėkinga festivalio „Sugrįžimai 2004“ rengėjams už suteiktą man galimybę dalyvauti pianisto, kompozitoriaus, profesoriaus Vlado Jakubėno 100-ųjų gimimo metinių minėjimo renginyje.

Labai malonu, šioje gerbiamo ir nepamirštamo pianisto, kompozitoriaus, profesoriaus Stasio Vainiūno namų kamerinėje aplinkoje, klausytis muzikos ir minėti Amžinybės iškeliavusių jos kūrėjų.

Muzika – tai dieviška kalba, o jos kūrėjai – ypatingi žmonės. Todėl ir tenka ypatinga pagarba tokiems žmonėms, kurių vardai įrašyti gyvenimo knygose. Tokiu žmogumi buvo ir Vladas Jakubėnas. Kalbant apie jį, negalima nepaminti šeimos iš kurios jis yra kilęs.

Tvirtų principų, neišsėmamos energijos, nuoširdus Biržų ev. reformatų parapijos klebonas, Lietuvos ev. reformatų Bažnyčios superintendentas, Kauno Vytauto Didžiojo universiteto evangelikų teologijos fakulteto profesorius, dekanas buvo jo tėvas Povilas Jakubėnas. Už nuopelnus atskiriamos Lietuvos gerovei jis buvo valstybės prezidento apdovanotas II laipsnio Gedimino ordinu.

Jo motina – Halina Lipinskaitė-Jakubėnienė – kilusi iš senos reformatų bajorų giminės. Kaip ir jos seserys – viena pianistė, kita dainininkė – ji gerai skambino fortepijonu. Mokejo prancūzų, vokiečių, rusų, lenkų kalbas. Ji ir apdovanojo savo pirmagimį sūnų Vladą muzikiniams gabumais.

Su Vladu Jakubėnu susipažinau 1942 m. Jis artimam bendravimui su ev. reformatų kunigu Aleksandru Balčiausku, kuris tada buvo mano sužadėtinis. Pakvietėme Vladą ir jo žmoną Olgą į mūsų vestuves. Jie kvietimą mielai priėmė ir vestuvėse dalyvavo. Vladas Jakubėnas buvo ne tik svečias mūsų vestuvėse, bet ir kaip atlikėjas. Sutuoktųjų metu bažnyčioje, kartu su Kauno operos teatro soliste Veronika Dageilyte, vargonais atliko muzikinį kūrinį. Tai buvo nuostabi dovana, palydėjusi mus į laimingą gyvenimą.

Po vestuvių padėkos vizitu aplankėme Jakubėnus. Čia sutikome operos teatro orkestro dirigentą Vytautą Marijošių. Šeiminiškai sugebėjo sudaryti tokią malonią, jaukią atmosferą, kad mes jautėmės taip, lyg būtume visi jau seniai, seniai

pažįstami. Mes buvome labai linksmi ir laimingi!

Olga Jakubėnienė aplankė mus 1943 m., jau persikėlusius iš Kauno gyventi į Biržus. Labai gaila, kad audringi 1944-ji mus išskyrė. Jiedu pasitraukė į Vakarų, mes likome Lietuvoje. Gyvendamas svetur, Vladas Jakubėnas labai ilgėjosi Lietuvos ir troško į ją sugrįžti. Pacituosiu išėjimo biržiečio poeto, skulptoriaus Jokūbo Dagio eilėrašio posmą, sukurtą Vladui Jakubėnui mirus:

*Nusileido tamsa į tolybes
bežvelgiančias vis
piligrimo akis...
Ir šviesusis pasaulis sutemo.
Jo žingsniai sustojo –
Jo troškimai užgeso,
Kuriems savo jėgas jisai paaukojo.*

*Tik paliko jų vaisiai,
Kuriais jis gyvenimą savo
dabino
Ir kuriais jis papildė
Tautos ir žmonijos lobyną!*

Malonūs prisiminimai apie šiuos žmones neišblės mano atmintyje.

Lieknas, aukšto ūgio, linksmo veido, gerų akių atviru žvilgsniu, švelnaus būdo, doras, kuklus ir kantrus Vladas Jakubėnas mėgo juokauti. Nemėgo ginčytis, niekam nepataikavo, visada sakė tiesą. Turėjo tvirtą poziciją meno suvokimo klausimais, nenusižengė sąžinės ir patriotizmo principams. Jis mėgo vartoti vokišką priežodį: „Rein bleiben nud reif werden“ / Tyru išlikti ir tapti brandžiu.

Jis buvo puikus pianistas, talentingas kompozitorius, as-

trus, bet nekandus kritikas, tobulas žurnalistas ir genialus žmogus. Visa tai tilpo jame didelio darbštumo dėka. Jo pirštai neturėjo poilsio. Bet kokia laisva proga, bet kur – ar tai būtų prie stalo, ar fotelio atlošo, ar kelionės metu – jis dirbo, lyg šalia jo būtų fortepijonas. Tai buvo šviesi, plačios erudicijos asmenybė, kultūringas inteligentas tikra to žodžio prasme.

Jam pelnytai pastatytas gyvas paminklas Biržuose – šlifauta granito plokštė, pritvirtinta prie pastato sienos su įra-

šu: Biržų Vlado Jakubėno muzikos mokykla.

Ažuolinė memorialinė lenta prie ev. reformatų klebonijos namo sienos Biržuose byloja, kad šiame name 1904–05–15 gimė, augo ir brendė kompozitorius Vladas Jakubėnas, o memorialinė lenta prie namo Nr. 45 A. Mickevičiaus gatvėje Kaune primena tai, kad jame 1939–1944 metais gyveno kompozitorius Vladas Jakubėnas.

Tai rodo, kad žmogus, papildęs tautos ir žmonijos kultūros lobyną, tebegyvena su mumis.

Ir šiandien, žvelgiant į Vlado Jakubėno portretą, tartum girdime jį tyliai tarant:

*Gaida kančios ir laimės
nuskambėjo.
Gyvenimas kaip pasaka
praėjo.
Dabar jau aidai džiugesio skiemuo:
Aš sugrįžau namo!*

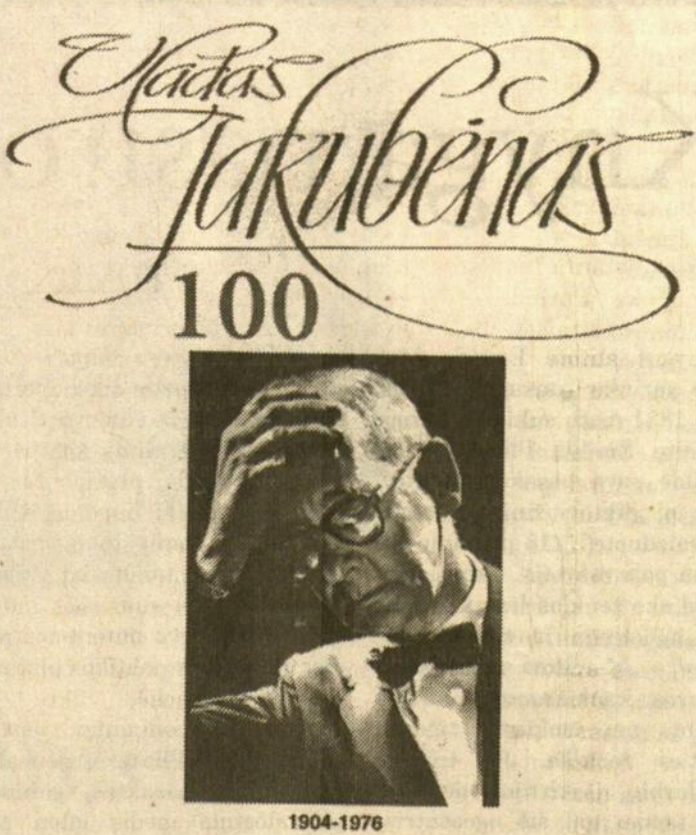

Erika Dilytė Brooks (kairėje) su savo motina, kompozitoriaus Vlado Jakubėno seseria Halina Dilienė.

Muziko Vlado Jakubėno seserė Erika Dilytė Brooks (trečioji iš kairės) su savo šeima. Dukros – Audra, Aušra, vyras Edmundas, sūnūs Andrius ir Edmundas. Šeimoje dar yra sūnus Aliukas ir dukra Rasa.

Indrės Tifūnėlienės nuotr.

KONCERTAS

Sekmadienį, 2004 m. Gegužės 23 d. 3 v.p.p.
JAUNIMO CENTRO DIDŽIOJOJE SALĖJE
5620 S. Claremont, Chicago, IL 60636

FAUSTAS STROLIA

Susirinkome paminėti vieno didžiųjų lietuvių muzikų – kompozitoriaus Vlado Jakubėno 100-ojo gimtadienio. Malonu pasveikinti mūsų tarpe gyvą esančią jo seserį Haliną Dilienę. Esu paprašytas prieš koncertą suglaustai prisiminti kompozitorių ir kaip kritiką, ir pedagogą, ir jo asmenybę.

Maloni asmenybė

Solistas Stasys Baras sako: „Tai mane praturtinusi asmenybė. Jis buvo kuklus, santūrus, mokantis išklausyti – tai aukštos kultūros asmenybė“. Solistė Dana Stankaitytė teigia: „Profesorius buvo visada korektiškas, santūrus, mandagus žmogus“. Leonas Grušas: „Profesorius buvo mūsų choro globėjas ir įkvėpėjas, tai ir atmintyje išliko kaip vaikiški, danguje spindinti, žvaigždė“. Muzikos kritikas ir dirigentas Lietuvoje Algimantas Kalinauskas savo studijoje išveda: „Jo būta aktyvaus ne vien muzikos baruose bet ir visuomeniniame gyvenime, būta proto, išsilavinusio, labai taktiško ir gebančio viską pasverti, objektyviai įvertinti, doro ir nesavanaudžio žmogaus“.

O biržietė mokytoja Aleksandra Balčiauskiene, asmeniškai pažinojusi jį, sako: „Jis buvo atviro žvilgsnio, švelnaus būdo, plačios erudicijos kompozitorius. Nemėgo ginčytis, bet niekam ir nepataikavo! Visada sakė tiesą. Buvo religingas. Pagal jį, gyvenimas einas pagal Aukščiausiojo santvarką, ir joje kiekvienas žmogus turės savo vietą“. Tiek apie asmenybę.

Kritikas ir pedagogas

Taikliai apie jo recenzijas pasisakė čikagiškiai Algis Šimkus: „Jakubėnas sugebėjo savo recenzijose pasakyti daug teisybės neužgauli būdų“ ir solistė Stankaitytė: „Jis niekada nebuvo tendencingas, niekieno neįžeidavo“.

2004 m. gegužės 23 d. Čikaga.

Nuostabą kelia jo jauno, tik ką studijas baigusio akademiko įžvalgumas, pateikiant tuometinės modernios muzikos Vokietijoje apžvalgą (*Muzika ir teatras*, 1933 m.). Nebuvo jis kitoks ir brandaus amžiaus sulaukęs. Per jo pagerbimą ir jo kūrinių koncertą (1975 m. gruodžio 13 d.) New York Kultūros židiny profesorius per 40 minučių išpylė paskaitą apie lietuvių muzikos raidą nuo 1918 m. Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo ligi dabarties laikų apimant simfoninės, operinės ir kamerinės muzikos sritis.

Pereitais metais Lietuvoje išleistoje knygoje *Chorinis menas lietuvių tautos kultūroje* Algimantas Gudelis teigia, kad Jakubėnas buvo tas, kuris „iš-tobulino klasikinę chorinės recenzijos modelį“. Jis chorų vertinimą pateikdavęs pagal atlikimo kriterijus: kokia vokalinė medžiaga, bendras choro skambesys, ansamblis, intonacija, dinamika, akcentai, artikuliacija, interpretacija, niuansai ir dirigento vaidmuo meniniame procese. Labai jau pagarbiai prof. Petras Kunca š. m. balandžio 22 d. dabartiniais muzikologijos studentams nurodė Jakubėną kaip pavyzdį, „kokios aukštos profesinės kultūros reikia muzikos kritikai“.

Prof. Vytautas Marijošius sako, galėjo būti, kad gal kas ir jautėsi per mažai vertintas, o kiti net „per mažai pagarbinti“. „Turim tik dėkoti, kad tokį ilgą laiką savo gabumais dalinosi su publika, laikraščio redaktoriams ir enciklopedijos leidėjais“. Jis ir mirė (1976 m. gruodžio 13 d.), vos spėjęs parašyti vakarykščio koncerto recenziją ir įsiikišęs kišenėn, vyko pas savo pianino mokinius. Ar tai nerodo, koks didelis buvo kompozitoriaus pareigos jausmas ir pasišventimas mūsų kultūrinei veiklai! Ir ar ne simboliška, kad mirtis aplankė jį, važiuojant pas savo mylimus pianino mokinius. Kultūros židiny savo paskaitoj

prof. Katinskas neužmiršo įvertinti savo amžininko – pedagogo, nurodymas į jo išskirtinius pedagoginius sugebėjimus, paruošiant šimtus jaunų pianistų (tarpe jų ir maestro Alvydą Vasaitį).

Kompozitorius

Nepasitenkinęs vien savo baigimu Rygos konservatorijos ir kompozicijos klasės pas Jazepą Vituolį, dar ketverius metus studijavo kompoziciją modernios muzikos sostinėje Berlyne pas Franz Chrecker.

Katinskas savo New Yorko paskaitoj atkūrė Berlyno muzikos akademijos atmosferą, paminėdamas šalia Schrecker ten gyvenusius modernistus kompozitorius Schoenberg, Hindemith, Berg ir von Webern. Juk toje aplinkoje buvo atlikta per Berlyno radiją Jakubėno Pirmoji simfonija. Styginių kvartetas pakartotinai atliktas per Berlyno muzikos akademijos koncertus. O atlikus jį Tarptautinės šiuolaikinės (tuometinės) muzikos draugijos vakare, buvo net keliuose Berlyno laikraščiuose teigiamai įvertintas. Šiuo Berlynam pripažino Jakubėną, kaip modernų to dešimtmečio kompozitorių. (Pirmoji simfonija buvo atlikta ir Čikagoje 1934 m., vykstant Pasaulinei parodai. Ir labai gerai recenzijose įvertinta.)

Nors pats Jakubėnas savo muziką vadina nuosaikiai modernia, o Katinskas – neoklasiškie su stipriai pabrėžtu lietuvių liaudies tonacijų elementu, dirigentas Kuciūnas ją vadina vėlyvujojo romantizmu su impresionistinės muzikos prie-
maiša.

Ir vis dėlto ilgainiui kažkas atsitiko: aiškios tonacijos nebuvimas (atonalumas) Jakubėno nebežavėjo. Velesnėje jo kūryboje likę tik nežymūs pėdsakai iš Berlyno mokyklos.

Algis Šimkus teigia, kad turbūt Jakubėno širdis „pradėjusi daugiau krypti į savo gimtosios kryžių ir smūtkelių žemės dvasią ir jos nuotaikas“.

Panašiai mato Balys Chomskis Jakubėną, „nebegundomą avangardinių ieškojimų... (bet) įsisąmoninus ir pagilinus tautinės dvasios tradicijas“.

Algimantas Kalinauskas savo studijoje apie Vladą Jakubėną sugretina tris užsienyje studijavusius lietuvių kompozitorius – Vladą Jakubėną, Vytautą Bacevičių ir Jeronimą Kačinską, ir pabrėžia, kad jie bandė pakelti mūsų tautos muzikinį lygį – išeiti ir provinciališkumo. Jie visi priklausė Tarptautinei šiuolaikinės (tuometinės) muzikos draugijai (SIMC), bet iš visų trijų Jakubėnas buvęs pats nuosaikiausias. Tautinės muzikos klausimu susirašinęs su Vytautu Bacevičium ir šį klausimą svarstęs daugelyje savo rašinių. Jam labai rūpėjo lietuvių tautos muzikinis auklėjimas, o, gyvenant už tėvynės ribų, ypač svarbus buvo tautiškumas. 1967 m. Kultūros kongrese jis šitaip pasisakė: „Muzikinė veikla yra viena iš pačių svarbiausių lietuvių išlaikymo priemonių, todėl turi būti ne vien muzikų, bet ir viso lietuviško veikimo rūpestis“. Gal dėl to jis taip ir rūpinosi pagrįsti lietuvišką simfonizmą, kur „Kalinauskas linkęs aukso raidėmis“ rašyti į lietuvių simfoninės muzikos istoriją.

Nukelta į 4 psl.

„Dainavos“ ansamblys, vadovaujamas muz. Dariaus Polikaitio, komp. Vl. Jakubėno prisiminimo koncerte atliko keletą jo dainų. Kalba (kairėje) kompozitoriaus gimtinaitė Erika Brooks. Edvardo Šulaičio nuotr.

Po kompozitoriaus Vlado Jakubėno pagerbimo popietės Jaunimo centro kavinėje turėjo progos pabendrauti (iš kairės) poetas Kornelijus Jazbutis ir muzikai – Darius Polikaitis bei Arūnas Kaminskas.

Indrės Tifūnėlienės nuotrauka.

Rimantas Vanagas

Tau dovanotas
didis
didis
akimirksnis

ir didelis
didelis
perlas
vandenyno
dugne,
užrakintas
vežiagyvio
skrynioj!

Per pilnatį
pakilau
su potvyniu
ir ant skiedros
perplaukiau
vandenyną.

Per jaunatį
susiršau
stiprų plaustą,
kad su atoslūgiu
grįžčiau
namo.

Bet plauštas
buvo per sunkus
ir pusiaukeleį
vėl patekėjo
pilnatis.

Nudrožk man
sakinį
iš raudonmedžio ugliu.

Pasiūk man
marškinius

iš orchidejų
ir žvirgždo.

Nuauusk man
sparnus
iš aukso gyslų,
kurias kertu
Kalifornijos
naktų
kasyklose.

Iš jūros gelmės,
iš bedugnės,
dangaus erčios
raibaplunksnės,
iš kosmoso iščių
per kančią
išsprūdo baltas
balandis...

Iš laiko urvų
juodomis akiduobėm,
šventyklų,
Pavirtusių griaučiais
ir įkapėm,
iš peleno pilko
ir plėnių
pakilo rausva
žarijėlė...

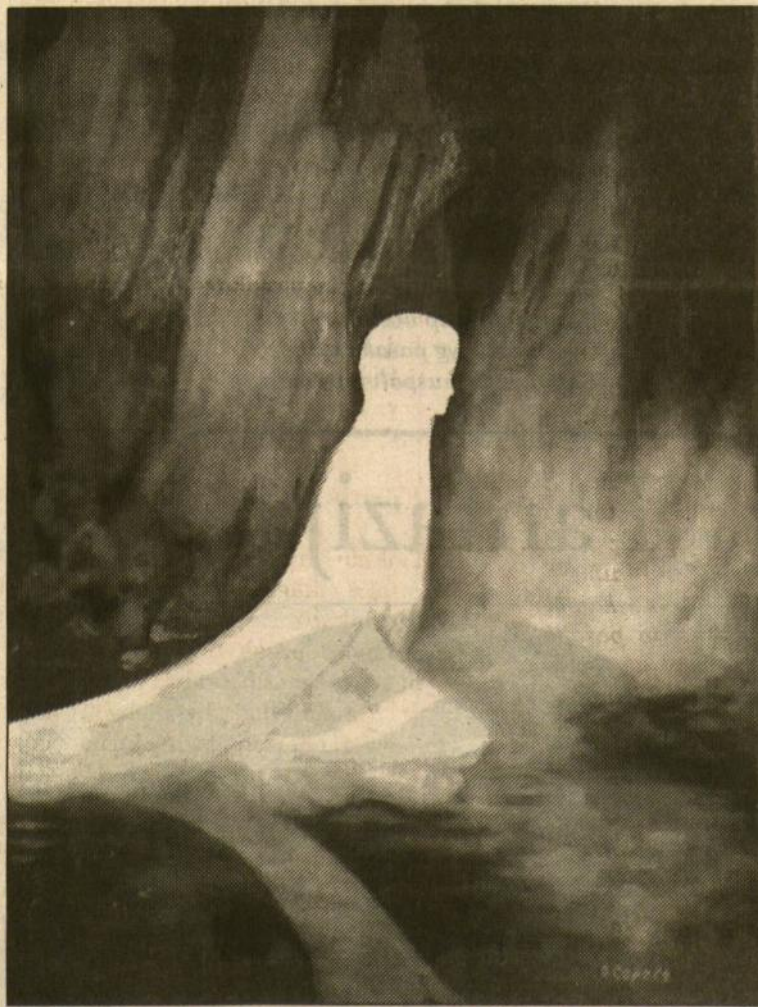
Tebūnie
palaimintas
šitas gimimas!
Palaimintas žodis
ir vynuogių vynos,
kurs vieną
atokvėpį,
vieną sekundę
paverčia į amžiną
skrydį
ir ugnį...

Du skeletai greta. 2003.

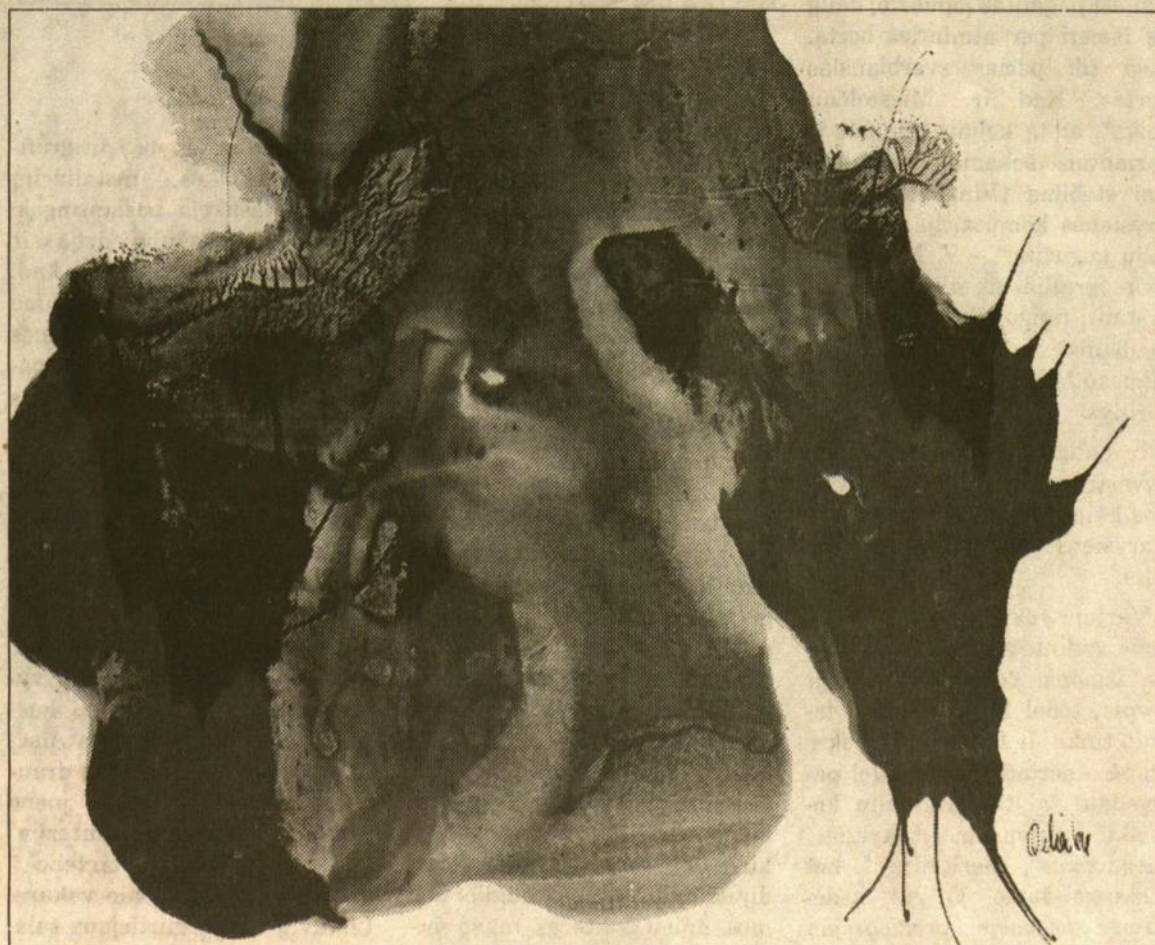
LAIMA KRIVICKIENĖ

Lietuvių dailės muziejuje, Pasaulio lietuvių centre, Le-mont, IL, gegužės 8 d. pristatyta gautoji dovana – Aldonos (Mikulskytės) ir Vainučio Zikaro meno rinkinys, kuriame išskirtinę vietą užima žinomi ir pirmą kartą regimi Lietuvos skulptoriaus Juozo Zikaro (1881–1944) kuriniai, skulptoriaus Teisucio Zikaro 5 darbai ir per 30 įvairių žinomų dailininkų akvarele, tempera, alie-jumi nutapyti paveiksai, grafi-kos, mišria technika atlikti darbai. Skulptoriaus J. Zikaro kūrybos lobyne ir svarbiausia vietą mūsų sąmonėje užimančios „Laisvės“ skulptūros mode-lis, su pirmosiomis lietuvių jachtomis perplaukęs vande-nyną, buvo įteiktas New York merui, o A. ir V. Zikarams mo-delį padovanojo pats autorius Marius Petrauskas. Ekspozici-joje išskirtinę vietą užima skulptūros „Sielvartas“ kopija, Vinco Kudirkos, Viktoro Zikaro – skulptoriaus tėvo, dukters Alytės, Vydušo, vysk. M. Va-lančiaus ir kitų portretai (gip-sas), idomieji „Prie valstybės lo-vio prezidentas ir ministrai“, „Hagos teismas“, „Vytautas di-dysis prie Juodosios jūros“, ar

Atidarant parodą, kalbėjo fo-tomenininkas Algimantas Ke-zys, muziejaus direktorė Dalia Šlenienė nuoširdžiai prisiminė A. ir V. Zikarų bičiulį, rašytoją, meno kritiką, dailininką Paulių Jurkų, pirmąjį susirūpinusį meno rinkinio likimu, buvo pa-siryžusi gėlėmis apdovanoti ir žurnalistą St. Dziugą, kurio pastangų dėka nusitęsė keliai tarp Lietuvių dailės muziejaus ir A. Zikarienės namų, dovanos mintį pavertę realybe. Norintie-ji pamatyti J. Zikaro kurinius, naująją kolekciją, dar gali sus-pėti, paroda veiks iki gegužės 31 dienos, vėliau direktorė D. Šlenienė svajoja, suradusi Dai-lės muziejuje ar Pasaulio lietu-vių centre išskirtinę vietelę, įrengti pastovią skulptoriaus kūrybos ekspoziciją.

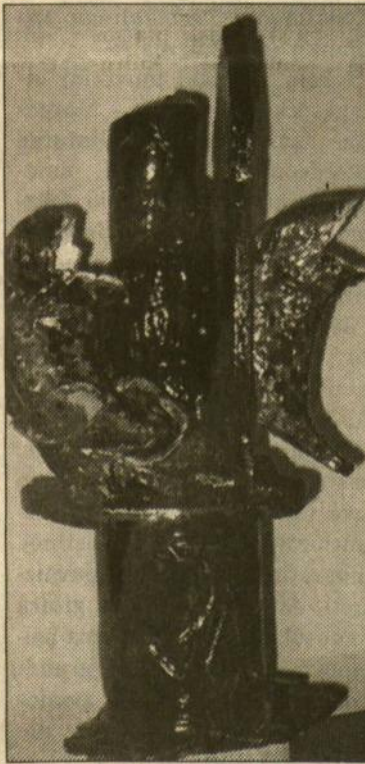
Ona Čepelienė. „Vandenė“. 2004. Aliejus.

Dalia Šlenienė. „Užmigo“. 1966 m.

Lietuvių dailės muziejaus 2004-ųjų pavasario veiklos, kurią pristabdys vasaros atosto-gos, svarbus akordas bus Ame-rikos lietuvių dailininkų drau-gijos birželio 5 d., šeštadienio vakarą parodos „Fantazija“ ati-darymas. Parodoje žada daly-vauti, šiuo metu draugijos branduolį sudaranties, meni-ninkės, siulančios, išsivaduoti iš buitės ramybės, mintimis pakilti nuo žemės paviršiaus ir atsiduoti vilionei, sužinoti, kur veda 21 dailininkės menas, kaip žodžio „Fantazija“ skambe-sys atveria kūrybai vartus.

Ši paroda, galima nujauti, sudomins meno gerbėjus, nes Lietuvių dailininkų draugija visais laikais pasižymėjo nepa-prastu išradingumu – tikra mo-teriška fantazija. Besidomintių menu atmintyje turėjo išlikti pirmosios ir vėlesnės, plačiai nuskambėjusios, didelį susi-domėjimą sukėlusios, parodos. Lietuvių dailininkų draugija, įsikūrusi 1971 m. puoseletį bendrai meninei veiklai, ren-giant parodas lietuvių ir ameri-kiečių tarpe, yra pasiekusi gražių rezultatų. Bendros pir-mosios draugijos parodos, su-ruoštos 1972, 1974, 1977 m. M. K. Čiurlionio galerijoje, 1978 m. Balzeko muziejuje. Daili-ninkės turėjo parodas vander-poel galerijoje, Beverly Arts Center, Hyde Park Art Center, Barat College, University Club of Chicago, Gary Arts League, Mitchel Art Museum, Chicago Press Club, Evanston Art Cen-

Izabelė Stončienė. „Žuvys po gais-ro“. 2004. Keramika.

ter. Ruošė autorinės ir bendras parodas: iki šių dienų išlikusi, kaip graži legenda, 1981 m. M. K. Čiurlionio galerijoje su-ruošta paroda „Mitologinės būtybės lietuvių tautosakoje“ – kur „gabių dailininkų ir rėmus pagauti, dievai, deivės ir dievu-kai žavėjo lankytojus savo išvaizda, spalvomis ir nuotaika, ...o A. Sutkuvienės „Vėlių me-dis“ turbūt geriausiai išreiškė visos parodos dvasią – lietuvių prisirišimą prie gamtos...“, rašė parodos žiūrovė. Paroda, susi-laukusi didelio dėmesio, buvo pakartota 1982 m. „Galerijoje“. „Ant popieriaus ir iš siūlų“ (1984 m.), draugijos gyvavimo 15 metų sukaktį 1986 m. pa-minėjo paroda „Žvilgsniu į sa-ve“, pristatydamos dailininkės ir straipsniais lietuviškoje spaudoje. 2002 m. kovo 23 d. įspūdinga paroda „Interactions“ buvo atidaryta Michigan mies-te, IN, „The John G. Blank Center for the Arts“. To įvykio svarbą paliudijo ir atidaryme dalyvavusių lankytojų minia. Vėliau 20 darbų iš parodos buvo eksponuojama Perdue, IN, universitete, studentų centre, o balandžio 15 d., pavadinus „Mincių deriniai“, perkelta į Lietuvių dailės muziejų Le-monte.

Lietuvės dailininkės kūry-bingos, žinomos ir mėgstamos, noriai dalyvauja lietuvių ir amerikiečių parodose, įspūdin-gai įsiliendamos šiuolaikinio me-no erdvėje: paveikslus tapo aliejumi ir akrilo dažais, lieja akvareles, daro ofortus, lino, medžio raizinius, spaudžia dau-giasluoksnius įvairiaspalvius

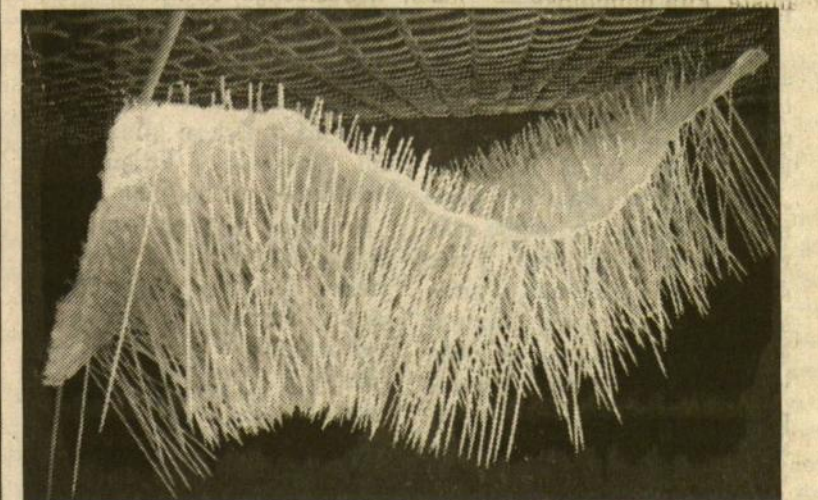
atspaudus, kuria koliažus, ins-taliacijas, keramikos darbus, audžia, riša, neria minkštas skulptūras, nevengia jokių sudėtingų mišrių technikų, o dažnai suranda ir naujas. Į kvietimą atsiliėpė 21 daili-ninkė.

Tema: fantazija – svajonė – kūryba – išsakoma labai atvirai – tikros tylos, gamtos ženklų, paukščio skrydžio ar būties, lemties jutimas, išplaukiantis iš kūrinio, fantazija – svajonė – kūryba vilioja žiūrovą artyn. Žvelgiant į parodoje dalyvau-siančių dailininkų sąrašą, gali-ma tikėtis išskirtinės tapybos akrilu ar aliejumi parodos?

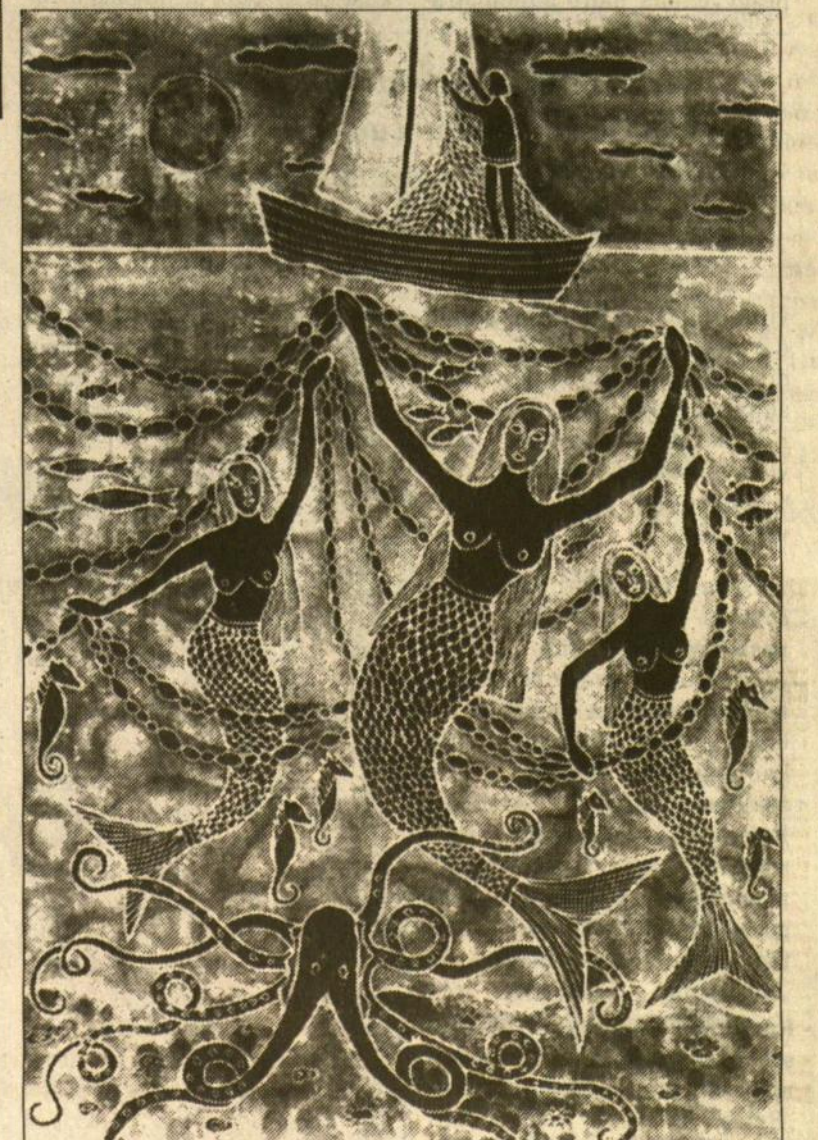
Vandos Aleknienės, Marijos Ambrozaitienės, Audi Ambro-zaitytės paveiksai visada trau-kia žvilgsnį, vilioja paslaptimi. Nukeliauti į rojų, prisiliesti prie puraus, besiskleidžiančio gėles žiedelio siūlo Nijolė Bani-enė.

Pasakiškai spalvingą, švelnų moters fėjos siluetą kuria Ona Čepelienė, apie moters pas-laptį, jos grožį pasakoja Zita So-deikienė. Turim kantriai smal-saudami laukti parodos ati-darymo, kuo gi pradžiąugins Vi-lija Eivaitė, Daiva Karužaitė, Ramunė Kelečienė. Tik žinia, Danguolė Kuolienė vėl atsivers savosiomis spalvingomis, nepa-kartojamosiomis kalografijomis. Šioje parodoje Liucija Kryževi-cienė, žinoma tekstilininkė, go-belenų, akvarelių kūrėja, sudo-mins žiūrovą instaliacijomis, primindama, kad svarbiausi da-lykai dažniausiai glūdi čia pat, šalia tavęs, gal sales erdvėje.

Nukelta į 4-psl.

Liucija Kryževičienė. „Andromedos lietus“. 2004. Popierius, bambukas.

Veronika Švabienė. „Jūros legenda Nr. 1“. Spalvotas lino raizynas.

Magdalena Birutė Stankūnė. „Fantazija #5 — Gyvoji žemė“. 2003. Mišri technika.

Los Angeles „Retro“ šokių trupė po koncerto š.m. gegužės 15 d.

Šokių įelektrintoje erdvėje

PRANAS VISVYDAS

Gegužės 15 d. vakare įvyko Los Angeles „Retro“ šokių trupės premjerinis pasirodymas Šv. Kazimiero salėje. Tai devynių mėnesių uolaus darbo rezultatas. Keliskart jie yra trumpai šokę ir anksčiau, bet šiuo spektakliu plačiai atskleidė sukaupią gražų repertuarą ir galimybes ateitį. Pietų Kalifornijos lietuviai praturtėjo pramoginius šokius ugdančiu vienetu.

„Retro“ šokėjų plastikos menu sielojasi Sigitas Barysienė. Skaičiuojamas tikrai informatyvią programą (mūsųose retas dalykas), matau, jog S. Barysienė „nuo 1979 metų studijavo šokio meną Lietuvoje ir įsigijo choreografijos specialybę“. Dirbo su įvairiomis grupėmis. „Paruošė šokėjų penkioms dainų ir šokių šventėms Lietuvoje, dalyvavo įvairiuose konkursuose ir pelnė prizines vietas“. Gavo teisę organizuoti ritmines grupes, vadovauti pratyboms. Dabar Los Angeles šokis tapo tik pomėgiu, nes reikia užtikrinti pragyvenimą biuro administra-

Ar suskamba daina, /Atrodo viską mesiu – / Ir šoksiu nors basa“. Raimondas Paplauskas (finansininkas), šokęs vaikystėje, dabar vėl „su žymiai didesniu entuziazmu ir malonumu“ sugrįžęs šokti. Deimile Mockus verslo bei nekilnojamo turto specialistė, muzikė) džiaugiasi „gavusi šansą išbandyti save šokių salėje“. Haroldas Mockus (1993 m. Klaipėdos konservatorijoje baigęs režisūros mokslus) sako: „Šokis ir vaidyba pyknėsi manėje nuo pat vaikystės“. Laima Gajauskienė (Lietuvoje studijavusi prekybos ekonomiką) daug laiko skiria savo vaikams ir laikosi kilnaus credo: „Daryk gera kitiems, netroškdamas jokio atpildo“.

Aurelijus Vėjūnas (Indoeuropeistikos doktorantas UCLA) su grupe susidūręs atsitiktinai, kaip „ir su daugeliu kitų malonių dalykų“. Aušra Maculevičienė (Lietuvos Dailės akademijoje studijavusi tekstilės meną) tvirtina, jog „šokti daug smagiau nei siūti“. Su tuo sutinku. Gita Markus (choreografė, kosmetologė, slaugė) šokusi vaikystėje, džiaugiasi atra-

tintis. Apšilti būsimai raiškiai. Suderintų judesių galia veikė magnetiškai. Viskas tuoj pakrypo į prieš daugelį metų išgyventas šokių melodijas, ritmą. Pasijutau lyg pats būčiau šokėjų tarpe. Čia-čia-čia. Rumba. Džiaivas. Programos lakšte glaudai aptariami kai kurie šokiai. Rumba: „...kūniškos meilės eilėraštis, moters užkariavimas be mandagių nusilenkimų ir nereikalingų užuolankų“. Žodžiu, aistra.

Šokėjų atgaivai muzikinį interą pravedė duetas – Margarita (smuikas) ir Gintaras (akordeonas) Vainučiai, smagiai dainuodami Dolskio foksotrotą „Lietuvaitė“ ir „Spaudos baliaus valsą“, su tuo nepamirštamu priedainiu: „Dainuok ir šok ir valso sparnais suplask“. Ir kaip nepritari išsibavusiai auditorijai! Ji negailėjo bravo šauksmų.

Kitoje dalyje: valsai, tango, fokstrotai. Viskas taip, kaip buvo tada – prieškariniam dešimtmetyje, laikinaj sostinėje. Kabaretinei nuotaiškai pavaizduoti, Aurelijus Vėjūnas gitara ir sausoku tembru, keliems balsams pritariant, atliko graudų romansą: „Ak ponai, ir ponios (...) kas buvo, prazuvo ir nesugrįš niekada“.

Nesirengiu visko detalizuoti. Kai esi pagautas išpūdzio, daug ką išmeti per atminties bortą. Regi tik pačias svarbiausias kortas. Kad ir „Miestelėnų polką“, ar tą keliais tempais ir variantais šokamą, maloniausiai stebimą „Vingierką“ – S. Brysienės kompozicija, ar „Galių gegužinė“ – V. Mačiulsko choreografija, ar niekad nenuvystantį tango „Paskutinis sekmadienis“ su lyrišku Šabaniausko balsu – S. Barysienės derinys.

Ir galiausiai – optimistiškai gyvastingas valsas „Mūsų dienos kaip šventė“, pritaikytas S. Barysienės, su V. Kernagio muzika.

Vartoju žodį „trupė“, nors jie save vadina grupe. Mano kuklia išmone, šokėjai kartais ir trypia, todėl trupės sąvoka labiau tinka. Ir fonetiškai – šokių trupė – geriau skamba. Jei pasigedau, tai tik originalių komiškių akimirkų, sakykime, „nedarnaus“, „neritmingo“, bet juokingo šokio. O gal, sėdėdamas pašonėje, praziopsojau jų santūrų išdaigavimą. Jo būta.

Anatolijus Kairys

ŠOKIŲ IR DAINŲ SONEITAI

I

Dainas dainavo jaunos grėbėlės,
Dainas dainavo vyrai qžuolai.
Dainavo motinėls senglvelės
Prie staklių, prie ratelių vakarais.

Sustojo visas jų būrys po darbo –
Jaunimas pačiame laukų gale!
Jie dainomis apvainikuoja darbą
Jaunystės nepavargstančia galia.

Negreit bus užbaigta dainų skrynelė,
Negreit gražių dainų daina nutilis –
O prieblanda dainuoti jausmą kelia –
Dainuos per nakt iki aušra pakils.

Daina palengvina jų darbą juodą,
Daina užpildo lopsį ir aruodą.

II

Mergaitės jaunos šoko ir dainavo,
Berniukai pritarė joms gitara –
Daina ir šokis taip įsisiūbavo,
Kad minios šaukė bis ir tra-lia-lia...

Visi iš vieno – seserys ir broliai,
Visi panašūs kaip graži daina!
Ir ejo žingsniais, rateliu ir šuoliais,
Šambėjo kaip pašelus gitara.

Taip šokių sukūriuos praėjo dienos,
Praėjo metų tūkstančio galia!
Ir šoko ir dainavo čia kiekvienas
Su kanklėmis, su karklo dūdele.

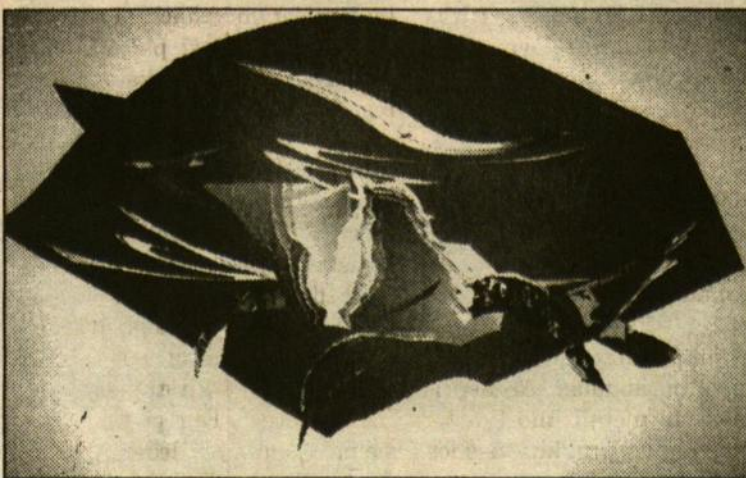
Dekohim Dievui už kiekvieną dainą,
Nes mūsų Laimė su daina ateina.

III

Mes kūrėm ateitį gimtoji salėje,
Jaunystę palydėjome daina –
Daina lyg motina sunkioj nedalioj
Ar liūdesy mus linksmino viena.

Daina mus supė, striprino ir guodė,
Užaugome kaip uosiai ir beržai –
Gyvenimas lyg pasaka atrodė,
Daina visus nuspalvino žaliai.

Fantazija...

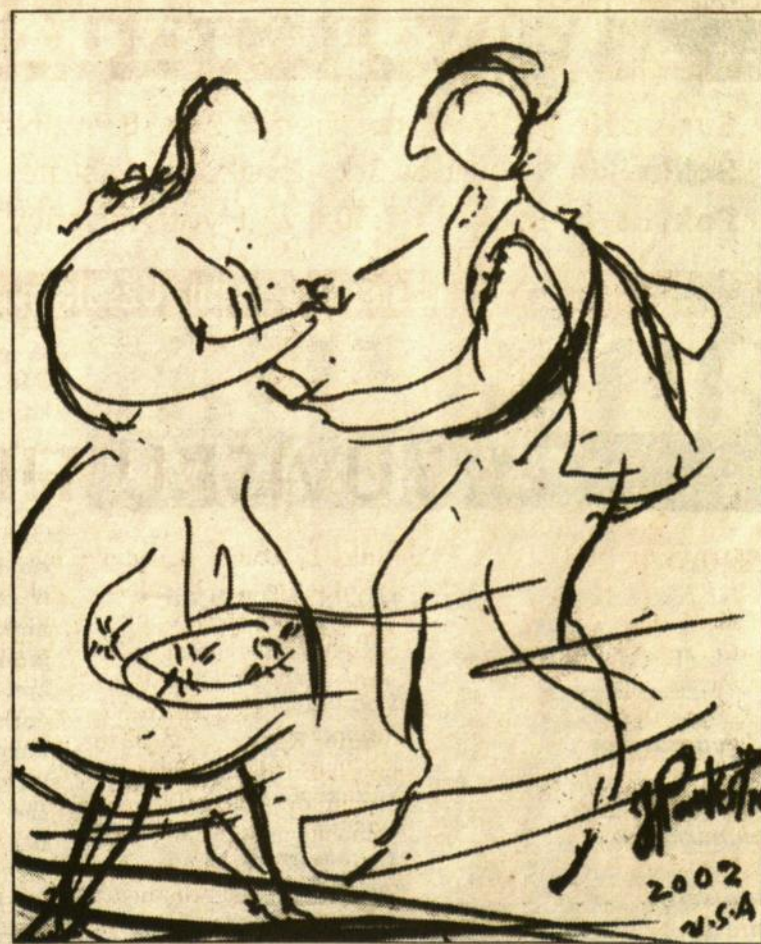
Giedrė Žumbakienė. „Erdvų atgarsis“.

Atkelta iš 3 psl.

Vėl ir vėl sustosime ties Laimos Petrulienės, Rasos Sutkutės, Janinos Marks kūriniais, žinomomis keramikės lietuvių dailininkių draugijos pirmininkės Marijos Meškauskaitės, Izabelės Stonienės darbais. Dalia Šlenienė sugrįžo prie seniai išbandytos mišrios technikos – akvarelė, tušas ir... fantazija. Magdalena Stankonienė, šiomis dienomis pristatanti savo kūrybą Lietuvoje, išsijausdama į fantazijos gausmą, kviečia pakilti, apglėbti begalybę, atsigręžti į žemę ilgesingu žvilgsniu. Erdvės atvertys, vejo gūsiai jaudins ir grafikos Giedrės Žumbakienės paveiksluose. Veronika Švabienė papasakos istoriją Baltijos jūros legendą. Parodoje dalyvaus ir daugybėje meno sričių kurianti Ada Sutkuvienė, labai tiksliai įvardijusi dailininkių draugiją: „tai mes, mūsų dukterys, mūsų motinės ir dailininkės iš Lietuvos“.

Dailininkės tapybos ir grafikos, keramikos, instaliacijų darbais pasakoja paslaptingojo moteriškojo pasaulio vizijas ir kviečia pokalbiui. Gaila, kad, parodą atidarant, bendrumo akimirka tokia trumpa, laimės iliuzija trapi, ir tik kūryba pasiliks lietuvių dailės muziejaus salėse, sulauks sugrįžtančių po vasaros atostogų, dosniai atvers visiems tai, kas matoma ir nematoma, nujaučiama. Tik pažvelk atvirom akim, priimk jausmais, prisipildyk nauja patirtimi.

Visose meno srityse daug pasiekusios, vėl ieškomos gyvybingos atsvaros proziškai kasdienybei, nenurimstancios Amerikos lietuvių dailininkių draugijos narės kviečia meno gerbėjus į parodos „Fantazija“ atidarymą, 2004 m. birželio 5 d., 6:30 v., šeštadienio vakarą, Lietuvių dailės muziejaus salėse, Pasaulio lietuvių centre, Lecomte. Pabūkime kartu.

Jadviga Paukštienė. „Šok mergele, šok, bernell...“ 2002 m.

Dainoj Tėvynė mūsų nepražus.

Daina — yra graži Tėvynė mūsų,
Graži Tėvynė mūsų ji ir bus –
Dainų dainas dainuosime kol būsime,

Ir šokim, šokim ir dainuokim
Ir dainomis save apvainikuokim.

Prisimintas Vl. Jakubėnas

Atkelta iš 2 psl.

(Verta paminėti, kad simfoninė siuita „Miško šventė“ buvo atlikta keletą kartų Amerikoje, diriguojant Kačinskui, Marijošiui, Vasačiui ir pačiam autoriui, o Čikagoje, amerikiečių publikai Grant Park orkestro vasariname koncerte. Antroji simfonija – Marijos gimnazijos auditorijoje, diriguojant Alvydai Vasačiui, bei Trečiosios simfonijos antroji dalis ten pat – pačiam autoriui diriguojant).

Išsamiausiai Jakubėną, kaip kompozitorių – kultūrininką, pristatė prof. Jeronimas Kačinskas. Jakubėnas esąs techniškai stiprus kompozitorius su logiška išvystyta forma, tėsnumu ir... sklandžia... harmonija. Viskas esą išbaigta! Jo ilgų metų kūrybinis darbas esąs didžiulis ir neišdildomas įnašas į mūsų kultūrinį gyvenimą, o, be to, Jakubėnas buvęs aktyvus muzikinės veiklos puoselėtojas išeivijoje, švelniai pamokantis kritikas, nuosaikus naujų muzikos idėjų vertintojas ir naujų talentų skatintojas.

Šiandien girdešime keletą solo kūrinių fortepijonui, kuriems, pagal Saulių Gerulį, būdingos impresionistinės estetikos apraiškos „Mažoji velniuko šokis“ buvo atlikta DePaul universitete Čikagoje 1962 m., Tarptautinės šiuolaikinės muzikos draugijos koncerte ir aukštai įvertintas specialistų bei pažymėtas antrąja premija.

Melodija-Legendasmuikiui ir fortepijonui – yra iš Berlyno laikų ir sukurta taip pat to laikotarpio moderniu stiliumi. Pasaulietinę chorinę Jakubėno muziką gražiai įvertina prof. Anicetas Arminas. Jis Jakubėną priskiria prie išskiliųjų amžininkų, kaip Kačinskas, Dvarionas, Račionas ir K. V. Banaitis. Jis ypač iškelia „choro meistro brandą“ Bernardo Brazdžionio žodžiams sukurto „Tremtinių ir išvežtųjų giesmė“.

Irena Skomskienė, Jakubėno dr-jos pirm. Lietuvoje, pažvelgusi į mažlietuvių išplėtotas giesmes, rekomenduoja jas atlikti koncertų salėse. Viena iš jų, Vydūno žodžiams sukurta, „O kad aš Jėzų regėčiau“, prieš eilę metų buvo atlikta „Teviskės“ parapijos choro.

Pabaigai: Lietuvoje tebevyksta sėkmingi Vlodo Jakubėno 100-tųjų gimimo metų minėjimai įvairiuose miestuose ir per radiją. Bet jis ilgus metus gyveno Čikagoje, tat čia ir mūsų šventė. Pasijauskime lyg grįžę namo, nes daugelis jį pažinojome, su juo bendravome, skaitydavome jo recenzijas, tik gal pakankamai jo neįvertinome.

Kompozitoriaus Vlodo Jakubėno prisiminimo renginyje Jaunimo centre, Čikagoje, š.m. gegužės 23 d. Jullard muzikos konservatorijos studentas vilnietis Gabrielius Alekna (kairėje) ir muz. Vidas Neverauskas. Indrės Tijūnėlienės nuotrauka.